

Хуршид

ЛАЙЛИ ВА МАЖНУН

(НАВОИЙ ДОСТОНИ АСОСИДА САҲНАЛАШТИРИЛГАН)

5 ПАРДА 8 КЎРИНИШЛИ МУЗИКАЛИ ДРАМА

АСАРДА ҚАТНАШУВЧИЛАР

Омир — Лайлининг отаси. Бани Омир қабиласининг бошлиғи.
Кибр ғурурли, ғазабли зот.

Лайли — Илмли, ахлоқли бир қиз.

Маҳди — Қайс (Мажнун)нинг отаси. Бани Омир қабила улуғларидан.

Қайс — (Мажнун) даврнинг аъло даража олими, фозил бир йигити.

Домла — Киборларга махсус мактаб муаллими.

Навфал — Бани мурод қабиласининг бошлиғи.

Сафия — Лайлининг онаси.

Ибн Салом — Бани асад қабиласи давлатмандларидан.

Беклар — I—II—III бек. Фитначи, хушомадгўйлар.

Зайд — Қайснинг йўлдоши.

Жамила — Навфалнинг қизи.

Йигит — Жамиланинг ошиқи.

Араб ашрофи, болалар, эрлар, қиз-жувонлар, аскарлар, ўйинчилар,

І ПАРДА

І КҰРИНИШ

Ироқи Арабда Макка билан Баҳра ўртасидаги Нажад шаҳрида улуғларга хос мактабда имтиҳон мажлиси. Омир, беклар ва бошқалар бор. Қайс шу мактабда халифа. Парда очилади. Қайс рақбарлигида «Мавлудия» хори ўқилади.

Қ а й с

Алҳамду лиллаҳиллази аътони,
Анталлази суммият фил қуръони.

Х о р

Салли алайк-оллоҳу ё аднони,
Ё мустафо, ё сафватар-раҳмони

Л а й л и

Аҳмадаҳум фиссирри вал бурҳони
Ҳаққанал исломи вал имони.

Х о р

Салли алайк-оллоҳу ё аднони,
Ё мустафо, ё сафватар-раҳмони:

Бир бола

Ё раббино бил мустаф-ал аднони,
Игфир зунуби сумма аслаҳ шони.

Хор

Салли алайк-оллоҳу ё аднони,
Ё мустафо, ё сафватар-раҳмони.

Омир

Ким қолди синовдан ўтмаган?

Бир неча болалар

Биз.

Омир

(бир болага) Сен сўйлачи, кимга бандадирсан?

Бола

Мен якка худога бандадирман.

Омир

Қандай таниб англадинг худони?

Бола

Ақл ила таниб билибман они.

Омир

(иккинчи болага) — Сен ақлинг ўрнидан хабар бер?

Бола

Бешда турар ақл, икки хилдир.

Омир

У икки хил ақл қайси айт...

Б о л а

Хўб.

Мавҳум бир, иккинчи ақли мақсуб,
Мавҳуми бўлур худодан эҳсон,
Мақсубини топқой ишлаб инсон,
Эрларга дер ақлу илм маҳсус
Хотинларинг ақлу дини ноқис.

Б и р н е ч а л а р

Идрокингга балли, хўб ўқибсан.

Қ а й с

Бемаъни жавобни хўб тўқибсан.

Д о м л а

Тўғридир хотинлар узра бу нақл,
Пайғамбар ҳам деди ноқисул ақл.

Қ а й с

Бу ерда бу жумла ҳеч кераксиз

О м и р

Хўш, тўғри эмасми ёки...

Қ а й с

Ш а к с и з

Балки бу эмас саҳиҳ ривоят
Уйдирма бўлиб чиқар ниҳоят.

Б е к л а р

Ҳар ишки паямбар жори қилди,
Қуръонда худо унга буюрди.

Қ а й с

Ақл устида сўз сўралди бундан,
Сўз бошлади бу эса хотиндан.

І Б е к

Хўш, сенга нима? Жавоб этар у.
Айтган сўзи ноўрин эмас-ку.

Қ а й с

Ҳар сўзга қила бериш дадиллик,
Донолик эмас, у беақллик.

Д о м л а

Уғлим, жуда ҳам ғурурга кетма,
Элга мени ҳам ҳижолат этма!

Қ а й с

Ҳақ сўзни дегучи сизча мағрур,
Ким қилса хушомад ўлди манзур.
Дерсизки, биз айласек ибодат,
Тангри берур учмоху саодат.
Ҳурларни қучиш тилакларингиз,
Билмайсиз у ҳур ўзи хотин-қиз.
Ҳам ишқки асил кимёдир,
Бир ойнаи жаҳон намодир.
Энг пок кўнгил ўлмиш ишққа маскан.
Хотинлар ила эрур музайян,
Сизлардек амиру бегу ашроф.
Кимдан туғулибдир, айланг инсоф.

Б е к л а р

Эрларми шарафли, ё хотинлар?

«Лайли ва Мажнун» операсидан бир кўрinish.
Лайли — СССР халқ артисти Х. Носирова.
Мажнун (Кейс) — Ўзбекистон ССР халқ артисти С. Ярашев.

Қ а й с

Ҳар иккисида шараф баробар.

О м и р

Келганми хотиндан бир паямбар?

Қ а й с

Пайғамбар оноси шу хотинлар.
Сизлар каби эрлар ўзра келсак,
Ўз-ўзни кўтармагила юксак,
Қайсингиз амиру қайсингиз бек,
Эл-юртни эзарсиз аждаҳодек.

(Беклар бир-бирларига имлашиб ҳайрон бўлиб
қоладилар)

I Б е к

Беклар, нега сўзламайсиз, асло?
Этмакда бу гўдак бизни расво.
Гўёки биз аждаҳо эмишмиз,
Эл молини зулм ила емишмиз.

II Б е к

Қандай бу билан жавоблашармиз?
Бизларнинг ақлли, каттамиз сиз,
Сиз кўрсатинг унга қарши тадбир.

III Б е к

Андоқки қилайлиқ элга таъсир.

I Б е к

Бергаймиз уни жунунга нисбат,
Битгай унинг эътибори албат.

Қ а й с

Айтингчи хотинларда борми ҳеч ҳақ?

А р б о б

Уй ҳайвони, йўқ ҳуқуқи мутлақ,
Қуръонда буларни деди шайтон.

Қ а й с

Бу сўз бори ифтироу, ёлгон
Қуръон сўзин аксини қилурсиз,
Ёлғиз юзаки ўқиб билурсиз.

О м и р

Бу сўнгги сўзинг хато, гумондир,
Ҳарким иши тангрига аёндир

Қ а й с

Айлаб ўзингизга зулми пеша,
Завқландингиз зулм ила ҳамиша.

А р б о б

Мажнун бу, сўзин йўқ эътибори,
Сўзлай берадир йўқ ихтиёри.

Қ а й с

Мажнун уки ҳақ сўз унга ёқмас,
Мажнун на сўз уқдирар на уқмас.

Л а й л и

Йўқ, Қайс эмас жунун билан банд,
Сизларсиз у жинниликқа пайванд,

Қайс олиму фозили замона,
Қилманг бунга жинни деб фасона.
Қайс — ҳақни тушунган энг дил, оғоҳ,
Бўлғумдир унга бу йўлда ҳамроҳ.

Музыка

Лайли

Эй илму фунун хазнаси эй манбаъи ижод,

Болалар

Сен бизлара устод.

Лайли

Ҳақсизлиғу гафлатдан этибсан бизи озод

Болалар

Айлармиз сени ёд.

Лайли

Қайғурма сени қўймоғумиздир сира ёлғиз

Болалар

Сен бирла кетармиз,
Ҳақсизлик уйин айлағумиз горату барбод,
Бузма дилинг, ўл шод.

Музыка

Қайс

Гумон этмас эдим менга бу йўлда ошинодурсиз,
Билинди бу курашда менга ёрдамчи асодирсиз.

Умид айлар эдимким сен малак деб бўлса ҳам
Муродим тангри берди кўзларимга тўтиёдирсиз.^{фикрим}

Л а й л и, б о л а л а р

Билурмиз сен ҳақиқат йўлида бир раҳнамодирсан,
Фазилат хазнасида кам кўринган кимиёдирсан.
Сени ёлғизламасмиз халқу ҳақлиқ биз билан доим
Сен илм уйига нурлар сочғучи жонли зиёдурсан.

О м и р

Сенга, ҳой қиз, бу чоқ таъсир этиб жин,
Унутдингми ота-она ризосин?

Қ а й с

Ота-она ризоси деб хотин-қиз
Ҳақорат бирла хўрлансинми дёрсиз?

А р б о б

Жунун ортиб бу хил сўзларни дерсан,
Худо берсин шифо дардингга тездан.

О м и р (Домлага)

Эй соҳиби рутба, зоти олий,
Савийингла мукамал эл камоли,
Авжига етиб букун ниҳолим,
Тарқалди қизим учун хаёлим.
Гар Лайлига берсангиз ижозат,
Кетсин, бориб этсин уйда хизмат.

Д о м л а

Ҳар нарсаки сизча бўлса лойиқ,
Тангрини ризосига мувофиқ,

Лайли қизим, энди сенга рухсат,
Сизларга ҳам, азизлар, ижозат.
(Ҳамма кўзғолди. Лайли қизлар билан кўришиб,
Қайсга яқин келади)

Л а й л и

Эй илм хазинаси, ёш устод,
Ҳақлиқ сори айлар эрдинг иршод.
Рашк этди, ахир замонаи шум,
Файзингдан этибдир мени маҳрум.
Мен энди отам билан кетарман,
Едингни ўзимга касб этарман.
Қизгин курашингни ҳеч совутма,
Ҳамда мени бир йўла унутма.
Ҳақлик ҳамма вақт енгар — енгилмас
Руҳингни тушурма...

О м и р

Лайли, юр, бас!
(Лайли, Омир ва бошқалар чиқадилар. Баъзи болалар
Қайсинг ёнида қолмоқчи бўладилар. Лекин уларнинг
оталари судраб олиб кетади. Музыка).

Қ а й с

Букун бағримни қилди пора расволиқни шамшири,
Бу ғамли ҳолими мумкин эмасдир шарҳу тафсири.
Хужуму тухмат ила етти менга жинни таъбири,
Бўлибдир халқ аро шойиъ бу мансаб аҳли тадбири,
Фалокатга дучор ўлмиш букун илм аҳли тақдири.
Маломат таъналарга сабр этиш бирла чиқорғум донг,
Агарчи ваҳши мансаб аҳли афсун бирла чексун бонг.
Ва лекин менга такрор айламакдадирким, илму онг,

Қоронғу кечаларнинг сўнггида бордир ёруғ бир тонг
Бу зулматларни ҳам қувғой ҳақиқат кучли таъсири.

Парда

I ПАРДА

II КУРИНИШ

Шаҳарнинг бир чекасида Лайли отасининг чиройли боғчаси.

Баҳор вақти. Себаргарлар майса бўлиб турган. Парда очилган
вақтда йигит-яланглар, ўрта ёшли кишилар, ўйинчи хотинлар наврўз
муносабати билан ашула айтиб келиб, боғ олдида тўхтаб ўйин
қиладилар. Музыка.

Хор

Чун келди баҳор сйи юз очди бу дам наврўз,
Кўк майсалар устига еткурди қадам наврўз.

Завқ ила тўлуб диллар, уйғонди бутун гуллар,
Хуш исли ҳавосида хўб келди шинам наврўз.

Гўёки келинлардек безанмиш дарахтлар ҳам,
Дилларни яшнатди бу нозли санам наврўз.

Тоғ-чўл ила саҳролар базм уйига айланган,
Дунё юзига тикди шодликдан елам наврўз.

(Ўйин-қийқириқлар билан ўтадилар. Бироздан кейин
Қайс келади. Бировни ахтаргандек ҳар ёққа қарайди.
Кейин бир гул тагига келиб ўтиради)

Қайс

Оҳ қайда умримнинг баҳори?
Қийнер мени тоқай интизори.
Бу ер эди они ваъдагоҳи,
Келмабдир у ҳусн мулки шоҳи.

Бахтим, биламан, жуда ёмондир,
Бахтим ўзи борлиғи гумондир.

Музыка

Қайс

Навбаҳор ўлдию кўнглим ғунчаси очилмади,
Орзунинг гуллари менга табассум қилмади.

Лолалар кўксимда қонли доғлардир навбаҳор,
Ким, бу ерга лола рухсорим азимат қилмади.

Чун ўларман сирри ишқимни ёширмақ яхшироқ,
Билмасин эл ҳам чу ҳажри жоним олғон билмади.
(Олдингилар кетган томонга кета туриб, ташқаридан
ашула овозини эшитади. Гул панасига ўзини олади.

Музыка)

Қизлар

Гуллаб гунафша сунбул,
Хандон ўлур қизил гул.
Сайрар ёқимли булбул,
Бир завқ ичинда олам.
Тоғ — чўл мисоли бўстон,
Бўлмиш шинам гулистон.
Қушлар бўлиб ғазалхон,
Айлар кўнгилни хуррам.
Уйнаб тоза ҳаволар
Дил дардини даволар.
Қиш жавридан наволар
Наврўзла топди барҳам,

(Лайли қиз ва ўғил болалар билан келади. У ерда ўйин
қиладилар. Лайли билан Қайс бир-бирларини кўриб шо-
шадилар. Олдин кетганларнинг қарсак ашуласи эшитила-
ди. Уша томонга бормоқчи бўладилар)

Л а й л и

Гўёки у ёқда базм барпо,
Биз ҳам, юринг, айлайик тамошо.

Б и р қ и з

Эрлар орасигами борурмиз?
Бўлмайди бу, таънага қолурмиз.
Ҳам балки бизи танувчилар бор
Айлар отамизга дарров изҳор.

Л а й л и

Бир чеккада айласак тамошо,
Ҳеч ким биза айламайди парво.
(Лайли бошлайди. Қайсга маъноли қараб ўтиб кетади).

Қ а й с

Эй бахтим, ажаб забун эмишсан,
Ғам лойига сарнигун эмишсан.
Бир нозли санамга бўлдинг ошиқ
Ишқ ичра сенга эмас мувофиқ.
Сен қанча ниёз этарсан оғоз,
Юз қатла у дилбар айлағай ноз.
Қўйди мени бунда кетди жонон,
Гўё мени кўрди ҳайфи эҳсон.

(Лайли ёлғиз қайтади. Қайсининг ёнига келади)

Л а й л и

Эй турфа йигит, на ҳолатинг бор?
Қандай ғам ила малолатинг бор —
Ким шодлиғинг йўқ ўзгалардек,
Ободлиғинг йўқ ўзгалардек.
Бу дамки эсиб насими наврўз,

Гул атрини қилди мажлис афруз.
Ишрат чоғи меҳнатинг не, яъни
Бу дард ила ҳасратинг не, яъни,
Бу ғам сенга қайдан ўлди пайдо?
Ким қилди сени ўзига шайдо?

Қ а й с

Эй жонима ҳасрат ўти солғон,
Бир боқмоқ ила дилимни олғон!
Зулф очмоқ ила олиб қарорим,
Қилдинг қаро рўз рўзгорим.
Қилгонни ёширмоғинг на эрди?
Мендан яна сўрмоғинг на эрди?
Жонимни ки ўртадинг бас эрди,
Тонмоқ бу сифат керакмас эрди.
Билмаска олиб ўзингни ёна,
Бу навъи сўрар лабинг фасона.
Ўт узра на эрди қўймоғинг ёғ,
Қуйганга на эрди қўймоғинг доғ?!

Музыка

Қ а й с

Кўнгилни бу замон, эй ой, хаёлинг мутбало қилмиш,
Кўзимдан уйқуни ҳам бошдан ақлимни жудо қилмиш.
Вафосизлик муҳаббат аҳли оридир, хушо улким,
Ҳаёти нақдини бир қотил олдида фидо қилмиш.

Л а й л и

Висол истар эсанг қочма балолардинки қилмишлар —
Ниёз аҳли вафо, ҳар неча ноз аҳли жафо қилмиш.

Қ а й с

Мақтабда кўриб юзингни бир бор,
Ғам домиға бўлмишам гирифтор.
Ишқинг мени қилди зору хаста,
Ҳижронинг ила кўнгил шикаста.
Бир озгина вақт йил ўлди сенсиз,
Дардинг мени қилди зору ожиз.

Л а й л и

Балли менга, қиз бошим билан ман,
Яширин тутаман сиримни элдан.
Эр ҳолинг ила йўқоттинг ўзни,
Боқтирдинг ўзингга барча кўзни.

Қ а й с

Халқ ичра туруб боқарди дилдор,
Қасддан жунун айлаганман изҳор.

Л а й л и

Қўйғил сўз ўйинларингни, қил бас,
Токай сени фойданга ҳал ўлмас?
Ишқинг юрагимда сендан ортиқ,
Ёдинг менга ҳамдами мувофиқ.
Ҳар қанча бу йўлда чексам отор
Сендан бўлак ўлмагай менга ёр.
(Ибн Салом ўз кишилари билан ўта туриб боққа қарайди,
Лайлини кўради. Музика)

И б н С а л о м

Не ҳам қошлардурурким, ҳасрети қаддимни ё
қилмиш,
Не киприклар ўкиним, рўзгоримни қаро қилмиш.
Не кўзлардирки олмиш кўз юмиб очқунча кўнглимни,

Қилиб ҳар гўшада бемори жисми юз бало қилмиш.

Не юзлар лоласидурким кўнгилни қон этиб дарди,
Тикон санчмоқ билан дардига ул қонни даво қилмиш.
Қазодандир менга ишқ ўйнамоқ, эй носихий нодон,
Кўрибсанми киши ҳаргиз ки тағйири қазо қилмиш.

Б и р к и ш и

Эй Ибн Салом, на ҳолатинг бор?
Бундай негадур фиғон билан зор?

И б н С а л о м

Ким бўлди қаранг, шу нозанин ёр?

Б и р к и ш и

Лайло шу...

И б н С а л о м

Ажаб малоҳати бор.

Б и р к и ш и

Маъқулми у сенга?

И б н С а л о м

Этди мафтун,
Ишқи ила ҳолатим дигар гул.

К и ш и л а р

Қайғурма сенга бу мушқил осон,
Обрў ила давлатинг фаровон.
Омир сори совчилар юборғил,
Ҳарна эса мақсадинг талаб қил.

И б н С а л о м

Кўб яхши, кундан эътиборан,
Бу иш сорига қадам кўёрман.
Ҳайдангиз, қабилага борайлик,

Қ и з л а р

Ҳам тўйни яроқларин кўрайлик (кетадилар).
(келиб) Лайло, кишилар келур, кетайлик.

Л а й л и

Келсин, ўйинни сайр этайлик.
(Одамлар қайтдилар. Шу ерда ашула ва ўйин қиладилар.

Музика).

Х о р

Тутди тонг соқиси лола косасида бодалар,
Баҳс этар япроқ чолиб хуш ис сочиб шаббодалар.
Тақди гуллар ҳам дарахтлар танга, маржон шодалар,
Нола гар булбул қўшиқчи ошиқи дилдодалар.
Навбахор айёмида шод ўйнагай ғамли кўнгул
Атр иси бирла жаҳон гўё бўлур бир даста гул.
Янги жон тоза нафас топқай гадоу шоҳу кул
Шод этар дилни тутуб май соқийи озодалар.
(ўйин давомида)

П а р д а

II П А Р Д А

Омир саройи. Бир тарафда ҳарам эшиги, юкори тарафда супа, курсилар қўйилган. Парда очилганда Лайли ичкаридан чиқиб узоқларга қарайди. Сунгра маъюс ҳолда бир курсига келиб ўтиради.

Музыка

Л а й л и

Оҳ қаён кетди хароб кўнглимни зор этган йигит
Жабр тиғи бирла кўксим тор-мор этган йигит?
Бизни ишқи йўлида расвойи олам айлабон,
Сўнгра эл қошида бундай шармисор этган йигит?
Ишқ таркидаки юз тадбир этиб кўнглим ниҳон,
Дафъига юз макру афсун ошкор этган йигит?
Тавба айлаб эрдим, эй зоҳид, нетай тутди менга,
Лолагун май бир узори лолазор этган йигит.
(Онаси Сафия чиқиб келади. Лайлининг ашуласини эшитиб шошади).

С а ф и я

Лайли, бу нечук фиғону хониш,
Бу ишқу жунун сўзила нолиш?
Кимдир у йигитки, айладинг ёд?
Хўш, бу нима жинниларча фарёд?
Ким қўйди бу ишқни сенга, ҳой қиз?
Шул чоққача ишқни билмаганимиз.
Халқ ичра таралса бу фасона,
Борми яшириш учун баҳона!
Гар бўлса отанг бу ишдан огоҳ,
Олғуси бошингни, хоҳ нохоҳ.

Л а й л и

Жоним она, мунча қатъангиз тез,
Баҳуда менга ғазаб қилурсиз.
Билмам нимадур севиб, севилмак,
Ҳатто тиламам бу ишқи билмак.

Сафия

Ул ўтли қўшиқки айтар эрдинг,
Гўёки юрак сирини дердинг.

Музыка

Лайли

Мени мен истаган ўз суҳбатига аржуманд этмас,
Мени истар кишининг суҳбатин кўнглим писанд этмас.
Не фойда кўз тутай андинки мендан истагай баҳра,
Чу улким баҳраий ондин тиларман, баҳраманд этмас,
Керакмас ой билан кун шакликим ҳусну малоҳатда,
Дилим ул тор-мор айлаб таним бу банд-банд этмас.

Сафия

Кўнгул уз чархи золидин унга алданмаким, охир
Ўлимнинг занжиридан ўзга бўйнингга каманд этмас.
(киради)

Йигит

Беклар келурлар Саййид Омир.

Сафия

Тур, келмиш отанг, тез ичкари кир!
(Кетадилар. Омир беклари билан киради. Беклар бир-
бирларига сўзлашга ишора қиладилар)

Бек

Тарқалмиш арабда бу каби сўз:
Ким Омир элида Қайс бахтсиз:
Илми йўлидан чиқиб кетибдир,
Ҳам миясига халал етибдир.

II бек

Дашт узра қилиб фиғон ҳамиша,
Мажнунлиқ этар аён ҳамиша.
Девоналигига йўқ ниҳоят,
Ҳам талвасасига ҳадду ғоят.

III бек

Лекин эл аро будур иборат,
Ким ақлу ҳисга ушбу ғорат.
Бир ишқ балоу қайғусидин
Бир ҳур сифат ҳавоси...

О м и р

Мискин!
Таърифиди кўп ўтар эди сўз,
Гўёки унга тегурдилар кўз.
Ақли етук эди, сўзи маъбул,
Менга ҳам у жуда эди маъқул.
Не бўлди экан отоси ҳоли,
Бечора оносининг малолли.
Қай гулдан унга тикан қадалмиш,
Қай сарв учун бу ҳолга қолмиш.

I бек

Хоҳ яхшидир ишқ, хоҳ ёмондир,
Эл кўнглида неча хил гумондир.

II бек

Элнинг сўзи ушбудурки тун-кун,
Кезгай шу қабила ичра Мажнун.
Лекин унга кундуз ила оқшом
Келмай шу қабилага йўқ ором.

I бек

Ҳам қабилаи жони бу қабила,
Ҳам жону жаҳони бу қабила.

II бек

Афғонида барча беҳабарлиқ,
Айтар сўзи номусинг букарлиқ,
Шеърда қилур бир исми такрор,
Ҳад йўқ уни айламакка изҳор.
(Омир узоқ ўйланиб қолади. Кейин ғазабли ҳолда бош кўтариб)

Омир

Йўқ, йўқ жуда ҳам ёмон бу ҳолат,
Бизнинг эл учун улў ҳақорат.
Саййиди Омирига боринг тез,
Бу воқеадан хабар берингиз
Ким бу каби ҳоли номуносиб,
На бизга-ю, на унга муносиб.
Бу янглиғ иш англаб ошкоро,
Бу чоққача айладинг мадоро
Ким топса иши жунунга пайванд,
Мажнунга илож банд эрур банд.

Қоровул (киради)

Бунда бир неча меҳмонлар келган

Омир

Ким?

Қоровул

Бани Омир қабиласидан.

О м и р

Булардан нима кутиш мумкин?

Чиқ айт, меҳмонлар бу ёққа кирсин.

(Қоровул чиқди. Маҳди, Қайс, бир неча кишилар кириб таъзим қилдилар)

М а ҳ д и

Салом, эй амири олижаноб!

О м и р

Ва алайк раис қавми аъроб.

(Кўришади. Юқорига таклиф қилади. Утирадилар)

Хуш келдингиз?

М а ҳ д и

Балли, хуш бўлинг сиз.

О м и р

Аҳволи шариф?

М а ҳ д и

Дуодадирмиз.

О м и р

Ташрифингиза нечик сабаб бор?

М а ҳ д и

Сиздан жуда бир улуғ талаб бор.

Бу чоқ тилагим гули очилди,

Наслим садафин дури етилди.

Бир лаълки хасинангизда мавжуд,

Айланг у билан дуррани хушнуд.

О м и р

Бас-баз, менга англашилди мақсад,
Менга тенг ўлишга сенда йўқ ҳад.
Билмангми шуқуҳу савлатимни,
Аъроб аро мол ва давлатимни.
Ҳам ўғлингга, ҳам сенга билурман.
Ким ҳарна қилай десам қилурман.
Соқла уни энди, бўлдинг огоҳ,
Бундан нариким, наъзу биллаҳ.
Бўлса яна бундай амр зоҳир,
Аввал уни айлагумдир охир.
Сўнгра сенга доғи қаҳр сургум,
Қавмингла бу даштдан етургум.
Мажнунга қизим берайми, асло
Бермайман, уволдир унга Лайло.
(Ғазаб билан ичкарига кетади. Мажнун, Маҳди ва бош-
қалар ҳайрон. Музыка)

Қ а й с

Бағримни тиғи ҳажр ила юз пора қилдилар,
То ёр кўйдан мени овора қилдилар.
Битгудек эрди васл ила бағрим жароҳати,
Ҳижрон қиличи бирла яна ёра қилдилар.
Ҳижрон ғами оти билан истаб ҳалокими,
Юз — минг жафони жонима якбора қилдилар.
(Кетади. Маҳдилар ҳам чиқадилар. Омир келиб ўтиради.
Қоровул киради)

Қ о р с в у л

Меҳмонлар келибдир.

О м и р

Кимлар эрмиш?

Қ о р о в у л

Номини Ибн Салом дер эрмиш.

І б е к

Бу Ибн Салом эрур улуг зот,
Ҳадсиз унда кўю, теваю, от.
Ҳоким у бани Асадга бу чоқ,
Мол-давлат ила араб аро тоқ.
Эҳсон ила бой эрур гадолар.

О м и р

Келсинлар, қани, кўрай, на истар!
(Қоровул чиқади. Ибн Салом, бир неча киши ҳадялар
кўтариб кирадилар. Музыка).

К е л у в ч и л а р

Ассалом, эй саййиди олий насаб,
Мамнун эҳсонинг била қавми араб,
Бўлғуси сендан раво барча талаб.

О м и р

Марҳабо, дўстлар, эй арбоби ҳасаб,
Келмагингиз бўлди шодлиққа сабаб.
(Ҳадялар қабул қилинади. Меҳмонлар юқорига таклиф
қилинади)

О м и р

Хуш келдингиз, азизлар, хизмат?

Б и р к и ш и

Ибн Салом айлар арзи ҳожат,

Бўлмоқ тиламиш бу сизга фарзанд.
Эҳсондан эрур бу орзуманд.

О м и р

Бу этса ўғул бўлиш ҳавоси,
Бўлғайман мен доғи отоси.
Дуррим унга зебу торак ўлғай,
Иншоолло муборак ўлғай.

(Қарсақ уради. Маҳрам келиб таъзим қилади)
Айтғил бориб дастурхон қилинсин,
Созанда, ўйинчилар ҳам келсин,
(Зиёфат бошланди. Чолғучилар келадилар. Ўйин
бошланади. Омир емакка таклиф қилиб, ўзи ичкарига
кетади. Ўйин тугагач, Омир саруполар кўтартириб
чиқади. Лайли эшик олдида кўринади. Музыка)

Л а й л и

Хароб ўл, эй фалак, этдинг менга севинчи ҳаром,
Кўнгилни парчаладинг, танда қўймадинг ором.
Йиқил фалак, бузул эй чарх, парчалан, янчил,
Ки маҳринг ила биров шод, бирни айладинг ноком.
(Ибн Саломга, ёнидаги кишиларга саруполар
берилади)

О м и р, ҳ а м м а

Кўша қаринг, сенга қайлиқ муборак Ибн Салом.

П а р д а

III ПАРДА

I КЎРИНИШ

Бир тоғ устида Мажнун ваҳшийлар орасида ўтирибдир. Тоғ этагида
Навфал чодир қуриб аскарлари билан қўнган. Овдан ҳосил қилин-

ган жониворларни кабоб қилмоқдалар. Навфал чодирда мағрурона ўтирибдир. Аскарларининг орқа тарафда ов қилиб юрганлари Мажнуннинг ҳаракатидан сезилиб туради.

Музыка

Навфал

Саҳар ҳовар шаҳи чарх узраким хайлу ҳашам чекти,
Шуъои хат била тоғлар уза олтин алам чекти.
Қазо парроши чекти субҳнинг сиймин супургусин,
Музаҳҳаб парларин андоғки товуси ҳарам чекти.
Хушо улким, вафосиз чоғ мунингдек умрини англаб,
Шароби косасини дўстлар ила дам-бадам чекти.
Агар кўнглига бир гул ҳажридин хори фиरोқ ўлса,
Баҳона йиғламоққа бир неча жоми алам чекди.
Вагар худ васли иқболи муяссар бўлса ҳар соат,
Фаридун тахти узра базм тузди, жоми жам чекти.
(Мажнун ёнидаги жониворлар қочади. Баъзилари Мажнунга илтижо кетиради. Навфал йигитлари қўлларида камон ов қилиб, бир неча паррандалар ва жониворларни кўтариб кирадилар)

Мажнун

Ҳой, ҳой бу на зулму, бу на ваҳшат!
Йиртқичлик этарсиз тоқай одат.
(Бақирғонча югуриб беихтиёр Навфал олдига келиб қолади. Навфал ҳайрон бўлади)

Навфал

Кимдир бу? Азизим, ким бўлурсан?

Мажнун

Мен Маҳдининг ўғли Қайс эрурман.

Б и р к и ш и

Ҳо, ҳо, бу эрур у Қайс мажнун,
Этмиш эдилар ҳикоя бир кун.

Н а в ф а л

Оҳ қандай асл кимё ишқ,
Ҳам на қадар порлоқ бир зиё ишқ.
Ваҳшилар ўлуб бунга бори ром,
Саҳрода унингсиз тутмас ором.
Ишқ ўйла вужудин оритибдир,
Одамлиғу ваҳшийлиқ йитибдир.
(Мажнунга яқин келиб, елкасига қўлини қўйиб)
Салом сенга, тоғу чўллар шоҳи,
Эй ваҳшийлар марҳамат паноҳи!

М а ж н у н

Ва алайк, муборак юзли сардор,
Юзингда улуғлиқ асари бор.
Ҳар бир тилагинг қўлингга келди,
Лекин бир ишинг қизиқ туюлди.
Ғофил кишилар каби чекиб ўқ,
Ваҳш этидан ўзни истамак тўқ.
Бу этгаки йўқдир эҳтиёжинг,
Озор нечун тилар мижозинг?
Ҳам нафсинги завқига эгиб бош,
Қон тўккали бағринг айладинг тош.
Бу зулм ила ҳеч ўтарми эвқот,
Леҳижми бу ишга сен каби зот?
Қўй, шу бегуноҳлар қонидан кеч,
Ҳам бу жониворлар жонидан кеч.

Н а в ф а л

Бош устига, эй фаришта пайванд,
Бердинг менга сен бу чоқ улуғ панд.

Ҳарнаки муродинг эрди билдим,
Ҳам ҳарна дединг қабул қилдим.
Жонимга раво кўрай қилич, йўқ
Лекин бу гуруҳга қўл уриш йўқ.

(Йигитларга)

Ҳой ташлангиз тезда ўқу ёни
Бас қилингиз жониворга жафони.

(Мажнунга)

Сен элдан этиб нега жудолик,
Тутмишсан буларга ошнолик?
Тутмайсан одамлар бирла улфат,
Бу ишлар эрур хилофи одат.
Ақл олдида бесабаб кўринди,
Менга жуда ҳам ажаб кўринди.

Музыка

М а ж н у н

Ончи маҳзун кўнглим ўлмиш ишқдан озорлиғ
Ким қилурман йиғлабон ҳар кимни кўрсам зорлиғ.
Дўстлар кўб зорлиғ қилсам ажаб эрмаски бор,
Зор кўксим давр жавридан жуда озорлиғ.

Н а в ф а л

Кимсага гар ғам етар ғамхори бўлса ғам эмас,
Ул эрур ғам, ким етиб ғам топмағай ғамхорлиғ.

(сўз)

Андоғ дедиларки, бир париваш,
Ишқи юрагингни айламиш ғаш,
Бўл энди бу жониворлардан озод,
Кезгил неча кун менинг билан шод.
Ул ердаки зору мубталосан

Ғам домида бастаи балосан,
Ғар даври фалак бўлур эса ёр,
Сарф айлай сенингчун молу динор.
Бу тўғрида истайин кушодинг,
Комингча ҳал айлайин муродинг.
Этгум сени ёринг ила пайванд,
Ёхуд келу бўлғил манга фарзанд.

М а ж н у н

Сен ҳарнаки айладинг хитобим,
Борисига бор эди жавобим.
Чун васл сўзин дединг унутдим,
Ул борчасидан канора тутдим.

Н а в ф а л

Хўш, ким — сени тутқун айлаган ёр
Ким ишқи сени қилубдир афгор?

М а ж н у н

Омир қизи Лайлидир нигорим,
Удир менинг олғон ихтиёрим.

Н а в ф а л

Тез қоғоз ила қалам берингиз,
Лайли отасига хат ёзармиз.
(Котиб қоғоз, қалам олиб келади. Навфал айтиб туради)
Ёз!

Баъдаз адойи сану салом;
Сўз шу, эй саййиди олий мақом:
Қайс, улки арабда бебадалдир,
Ҳар фазлда эл аро масалдир.
Лайли сори ишқ пок пайванд,
Қилғон эмиш они орзуманд.

Сен ҳам буни хўб билар экансан,
Қайсининг сифатин қилар экансан.
Бўлмас эса ҳам бу сенга фарзанд,
Фарзандингга хўб бор эрди монанд.
Сен ҳолини англамай кишидан,
Ор айлаб уларнинг ишқ ишидан.
Мажнун атамишсан они номин,
Элда туширибсан эҳтиромин.
Ўтганидан ҳасрат этса бўлмас
Ҳар нарсаки ўтди қайта келмас.
Энди будир илтимосу истак,
Буларнинг никоҳ ишини тузмак.
Дур тож уза айбдан йироқдир,
Лаъл ўлса ёнида яхшироқдир.
Гар тўлғор эсанг бўйин бу ишдан,
Ваҳм айлагил кўнглимиз қолишдан.
Бу ишни урушга қилма маътал,
Эҳсонинг умид этувчи: Навфал (қўл қўяди)
(котибга) Омир элига бу хатни еткур,
Ҳамда жавобини тез келтур.
(котиб кетади. Маҳди бир неча кишилар билан киради)
Ҳой, қавми араб, қаён борурсиз?

Маҳди

(Мажнунга яқин келиб)

Биз ушбу йигитни ахтарурмиз.

Навфал

Ёт шайх, танит ўзингни кимсан?
Ким бу каби дардли сўз қилурсан?

Маҳди

Мен Қайсининг отаси Маҳдидирман.
Мумкинми сўрашга номингиздан?

Навфал

Мен бани мурод амири Навфал,
Уғлинг иши этди мени маътал.

Маҳди

Афв айлангиз, эй амир, бизни,
Биз айламадик риоя сизни.

Навфал

Эй қадри баланд, амири хушном,
Топқой бутун истагинг саранжом,
Уғлинг ғами дардларини билдим,
Ёрин отасига нома қилдим,
Ҳозир келадир хатим жавоби.

Маҳди

Навмидлик ўлур унинг хитоби,

Навфал

Унда қурилар уруш асоси.

Котиб (киради)

Келаётир Лайлининг атоси.

Навфал

Аскарлар этингиз ўзни тайёр,
Бошланг ҳунарингиз, айланг изҳор.
(Ҳарбий рақс, қилич, найза ўйинлари бўлиб турган
вақтда Омир кишилари билан келиб туради. Уйин
битади).

Навфал

Эй тоифайи баланд поя,
Дўстларни ҳам айлангиз риоя.
Орзумизи айланг энди ҳосил,
Лайлини этайлик Қайсга восил.

Омир

Мажнун учун асраган қизим йўқ,
Йўқ, йўқ, шу сўзим, бўлак сўзим йўқ.
Андоқ доғи сенга бўлмасин фаҳм,
Қаҳру ғазабингдан этгумиз ваҳм.
Сўзингдан этар эсанг надомат,
Сен нори, биз бери, саломат.
Гар марҳамат этсанг ўлтирибмиз,
Душманлик этар эсанг турибмиз.
Юрсанг биз уза уруш қилурмиз,
Гар қилсанг уруш юруш қилурмиз,
Ҳой қўлга олинг қилични тездан,

Навфал

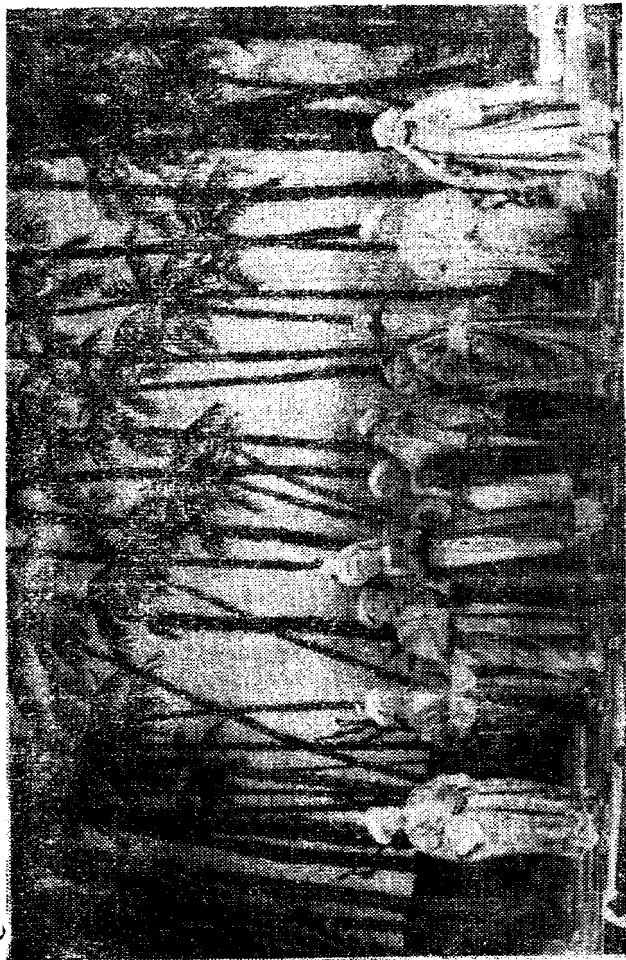
Бошлангиз, урушни кўрсин биздан.
Бунларни қилинг қиличла меҳмон,
Кўйманг булар ичра бир тирик жон.

Мажнун

Йўқ, йўқ, менга қон тўкиш эмас ком,
Қилмангиз уруш олингиз ором.
(Уруш бошланди. Омир аскарларида енгилиш сезади.
Бир чекага чиқиб, қайғуланиб, бекларига гапиради)

Омир

Навфал сори бўлса фатҳ ёвар,
Лайлини асир олар муқаррар.

«Лайли ва Мажнун» операсидан бир кўрinish.
Қайс (Мажнун) Ўзбекистон ССР халқ артисти С. Ярашев.

Бўлгунча бу хилда амри нохуш,
Бир фикр келур менга жуда хуш.
Ким энди ул ойни ҳозир айлай,
Умрини бу дамда охир айлай.
Ўқ игнасида тикай либосин,
Ханжар сувидан эзай ҳиносин.
Сен Лайлини тезда бунда келтир,
Ҳеч нарса дема уруш ҳақида...

Б и р к и ш и

Ҳозир! (кетди)

(Бир йигит Мажнунга хабар беради. Навфал Омир устига борар эди, Мажнун унинг йўлини тўсиб, қўлини ушлади)

М а ж н у н г а

Ўғлим, бу на иш, бу на ҳавасдир?
Бу иш ҳавас ўлса шунча басдир.
Ишқ ичра тушарга жони зоринг,
Билдикки, йўқ эрди ихтиёринг.
Ҳар ишники бўлса ғояти бор,
Ҳар қайғуни бир ниҳояти бор.
Бўлмоқ бу сифат бу ишда мағлуб,
Ақл аҳликинг олдида эмас хуб.
Оч тўйгозибон, яланғи ёпдим,
Ўлдим деганимда сени топдим.
Мен энди хазину зор сенсиз,
Онани доғи беқарор сенсиз...

Музыка

М а ж н у н

Аё, остонанг менга қиблагоҳ,
Ёритғуси дардинг ўтин чексам оҳ!
Бозуқлиғ эрурман, юзимдир қаро,

Кетирдим сенга кунда юз можаро.
Десангим, нечун дардга бўлдинг дучор,
Нетай ақлим ишқ айлади тор-мор.
Фалокатга тушса агар бир киши,
Демайдирлар албатта ўз хоҳиши.

Музыка

Маҳди

Юз урма ҳар тараф, эй шўх, зор қилма мени,
Қарор тут нафаси, беқарор қилма мени.
Кўзимни шамъи жамолинг фуруғи бирла ёрут,
Тонг отқуча кечалар ашкбор қилма мени.
Худо учун яна ҳар сори беҳабар борма,
Фигону нолада беихтиёр қилма мени.
Тараҳҳум айла кўриб ихтиёрсиз нолам,
Дамодам эл ичида шармисор қилма мени.

Мажнун

Эй душманига ҳамиша ғолиб,
Бўлма яна қон тўкишга толиб.
Тангри ҳақи жанг тузма энди,
Пайванди ҳаётим узма энди.
Душманлик камонин айлагил йўқ,
Жонимга келиб қадалмағай ўқ.

Навфал

Хўш, хўш на учун бу сўзни дерсан,
Таслим ўлур энди бизга душман,
Эткум сени мақсадинга восил.

Мажнун

Ёр ўлса на мақсад ўлди ҳосил?
Ким Омир жафо йўлин тутибдир,

Ёрим ўлумини қасд этибдир.
Мен Лайлисиз истамам жаҳонни,
Қўй, айлама нобуд икки жонни,
Ўлдур мени, ё — урушни йиғ тез!

Н а в ф а л

Аскарлар урушни тўхтатингиз!
(Уруш тўхтади. Икки тараф аскарлар сабабни билмай
хайрон бўлиб туриб қоладилар).

— П А Р Д А —

III П А Р Д А

II КҮРИНИШ

Бошқа бир тоғда, Мажнун Нарфал берган кийимда ўтирибдир.
Музыка.

М а ж н у н

Парим бўлса, учиб қочсам улусдан то қанотим бор,
Қанотим толса, учмоқдин югурсам то ҳаётим бор.
Халойиқ суҳбатидин минг ғамим бордирки муфт
ўлгай,
Агар юз жон бериб билсайки бир ғамдин нажотим
бор.

Чекиб ағёрдин юз жабру тортиб ёрдин минг ғам,
На ўзга халқдин ибрат, на ўзимдин уётим бор.
Эй булбули ишқ боғи Лайли,
Севги уйининг чароғи Лайли,
Келгил сўроғил бу ҳоли зорим,
Сенсиз сира қолмади қарорим.

Музыка

О в о з

На умр лаззати комим на бахт ваҳшиси ром,
Замона кулфати ҳар лаҳза қилди беором.

Менга фалокату офат ёзиб қазо у қадар,
Фалак ҳам этди жафоу аламни менга давом.
Қуюн каби менга энди на бир ватан таъйин,
Менга на бахт эли янглиғ боқар умиду маром.
Туганди тоқату сабрим ҳамият, оҳ эҳсон,
Саҳоват аҳли жаҳондан бу кун йўқолди тамом.
(Зайд толонгон ҳолда йўлдан ўта бошлайди)

М а ж н у н

Ҳой дўстим Араб қаён борурсан?
Кел бунда...

З а й д

Нега? Нима қилурсан?
Йўқ менда сен олғудай бирар чиз,

М а ж н у н

Келгил, сира қўрқма, дардлешармиз.

З а й д

(яқин келади) — Хўш?

М а ж н у н

Онгллат ўзингни менга, кимсан?

З а й д

Зайд исмли бенаво арабман,
Лайли элати менинг паноҳим,
Ул ер тупроғи такаюғим.

М а ж н у н

Мендек на учун малолатинг бор.
Тангри учун айт, на ҳолатинг бор?

З а й д

Менман араб ичра бир фақир ҳол,
Бечора, ғаму аламга помол.
Менга улуг оила қарамдир,
Ғамдан бўлаги уйимда камдир.
Лайли элида тиланчиликдан,
Рўзгорими тебратиб юрурман.

М а ж н у н

Топ, чўлда кезиб надир муродинг?
Бўлгай шаҳар аҳлидан кушодинг.

З а й д

Ул вақтки Навфали жафогар
Нафсига бўлуб мутиъу чокар,
Лайли элига қўшунла келди,
Лекин бир иш этмайин чекилди.
Навфал иши балки ҳийладир деб,
Эл уйқусида босиб келур деб,
Лайли отаси тушиб гумонга
Кетди эл ила бўлак томонга.

М а ж н у н

Андоқ эса сен нечун бу ерда
Қолдинг адашиб бу дашту қирда?

З а й д

Мажнун талаби билан борардим,
Тоғлар оросини ахтарардим.
Чиқти ики тевалик йўлимдан,
Ҳарна борим олдилар йўлимдан,
Нақдингни на қилдинг, тезда айт деб,

Қайда ки кўмилган ўлса қайт деб,
Урмоқла таним хароб этишди,
Бир нарса топилмағоч кетишди.
На Мажнун ила бир учрашолдим,
На ёв қўлидан амонда қолдим.

М а ж н у н

Мажнунни талаб қилиб нетарсан,
Ё Назфал учун қасос этарсан?

З а й д

Лайли бериб эрди бир амонат,
Мажнунга тегиш керак у албат.

М а ж н у н

Мендирман у бахти қора Мажнун,
Етмиш сенга қайғулар менимчун.
Бўлсин жон ила бошинг саломат,
Топилғуси сенга молу давлат.
Келгил, отинг ўрнига отим ол,
Молинг ерига мана сенга мол.

(кийимларини ечиб Зайдга беради)

З а й д

Бу олижаноблиғинг билан сан,
Покдирсан жунуну телбалиқдан.
Сенга мана Лайлидан амонат,
Юз шукрки этмадим хиёнат.
Хат беради. Мажнун хат устидаги ёзилгонни ўқийди)

М а ж н у н

Бу бир рақамики нақш чиндир,
Бир хастага бир шикастадиндир.

(Хатни очиб ўқийди)

Эй жинни кишанлари кўлингда,
Ваҳший думидан камар белингда.
Ҳолинг надурур фироқим ичра,
Фикринг недир иштиёқим ичра?

(Ошиқ рашки билан Зайдга қараб қўяди. Кейин хат
охирини ўқийди)

Мундоқ менга айтдилар фасона,
Сен Навфал ила бўлуб ягона,
Ул оила сори кўз солибсан,
Олмоққа қизини сўз солибсан.
Боғ ичра қўйиб қадамни бир кун,
Кўрмиш эдим ул санамни бир кун.
Ҳам хўбу ҳам элга меҳрибондир,
Сўз қисқаси яхшигина жондир.
Ёвар сенга ҳақ таборак ўлсин,
Бу яхши ишинг муборак ўлсин.
Бўлсанг агар онинг ила хуррам,
Гоҳ эсла бу зору хастан ила ҳам.
Инсофингга ҳам канора кетма,
Бизни доғи бир йўла унутма,

(хатни тамом қилмоққа ҳолати қолмайди. Зайдга қараб)

Дўстим, менга энди хизмат этгил,
Тез Лейли санам изича кетгил.
Жисминг эшикида хоксор эт,
Шукронага жонни ҳам нисор эт.
Жонинг бериш ўлса сенга озор,
Менда доғи жон билан кўнгил бор.
Не тил ила дей, дегил саломим,
Ҳам бундаю ундай айт паёмим.

З а й д

Ҳар сўз дединг унга еткурурман,
Ҳам на жавоб айтса келтирурман.

Ҳам ком толар ики дил ором,
Ўртада доғи менга етар ком.

М а ж н у н

Сен бу каби ёрлиқ қилурсан,
Ҳарна дер эсанг ўзинг билурсан.
Меҳр ила вафо шиоринг ўлсин,
Бор энди ки тонгри ёринг ўлсин.
(Зайдни кучди, Зайд кетди. Маҳди бир неча кишилар
билан киради. Музыка)

М а ҳ д и

Эй ўғил, ҳаваслардан ўзни сен мусаффо қил,
Ёринг ўлди бегона, ўзга бирни ошно қил.

Х о р

Тобакай ғаму кулфат сенга улфат ўлғуси,
Кел бу ҳолатинг дафъин изла, чора пайдо қил.

М а ҳ д и

Ташла ушбу савдони элга бўлмагил расво
Ваҳшиларни тарк айла ақл ила мувосо қил.

М а ж н у н

Ҳурматли ота, кечир гуноҳим,
Ким лутфинг эрур менинг паноҳим.

М а ҳ д и

Мендан тиласанг ризо, қабул эт,
Ҳарна буюрар худо қабул эт.

Мажнун

Албат сенга ҳарнаким ризодир,
Қилмоқлик они менга сазодир.
Ҳукм этки не навъ этай шиорим
Этмасга они не ихтиёрим.

Маҳди

Навфал ким эрур араб аро тоқ,
Йўқ, йўқ, не арабки тоқи офоқ.
Кўп тортди сенинг учун аламлар,
Бағрига ишингда тўлди ғамлар.
Ердамлари бўйнингга эрур қарз,
Миннатдор ўлиш сенга эрур фарз.
Энди бу эрур унинг ризоси,
Ҳам хаста отангни муддаоси:
Навфал қизин этсак сенга пайванд,
Қилсақ унга доғи сени фарзанд.
Мендан тиласанг ризо, ризо бер,
Бу қисса ризосини менга бер.

Мажнун

Ҳукминг бажаришга аҳд этибман,
Мен қулга на истасанг қилурсан.
(Маҳди Мажнуннинг бошини бағрига босиб, силайди)

Маҳди

Балли, қани тўй томон кетайлик,
Сўнг Навфал элига азм этайлик.

Музика

Мажнун

Оҳким меҳнат тунига мубтало қилди фироқ,
Рўзгоримни саводидин қаро қилди фироқ.

Жону кўнглум доимо йиғларлар ўз аҳволига,
Гўйё кўнглим уйин мотамсаро қилди фироқ.
Васлига гар етмаган бўлсам ўрун йўқ таънага
Ким юз ончаким керак эрди сазо қилди фироқ
(Кета бошладилар)

— ПАРДА —

IV ПАРДА

I КЎРИНИШ

Навфалнинг уйи ёнида чиройли гуллар билан безатилган боғ.
Ўтироқчилар кўйилган. Навфал қизининг ошиқи интизорда, хаво-
тирда ўтирибдир. Музыка

Йиғит

Ўзгалар боғидадир наърас ниҳолим бу кеча,
Тонгга тегру ўзгадир ҳар лаҳза ҳолим бу кеча.
Ҳажр даштида юз ўттиг водию ҳар дам мени,
Ўзга саҳрога сурар ваҳким хаёлим бу кеча.
Барча бир-бирдан созутмоқ ваҳмидир неким ўтар,
Кўнгдаги юлдузлар ила қилу қолим бу кеча.
Ҳарна зулмиким етар деб айлаган эрдим хаёл
Барчани жонимга қилди чархи золим бу кеча.
Оҳ, бу на фалокат эрди тушдим?
Бир лаҳзада ўлгали ёвушдим.
Бир ҳургаки мен экан гирифтор,
Чиқмиш унга бошқалар харидор.
Яъни рақиб орзуга етгай,
Ёрим менга вафолиғ эткай.
Навфалга бориб қилайми изҳор;
Қиз менгаю, мен қизига хуштор?
Энг яхшиси шулки пойлагайман,
Бу ишни ҳақиқат айлагайман.

Мажнунни қабул этарса дилбар,
Ҳал айлағай ишни ушбу ханжар.
Мажнун ила қизни ўлдирурман,
Сўнгра ўзими ҳалок қилурман.
(Ташқаридан Навфал овозини эшитиб, йигит ўзини бир
дарахт панасига олади)

Навфал

Ё Қайс, юр энди ичкарига,
Кўнглингни қўй энди бу парига.
Бундай эди тангрининг ризоси,
Мен бирла отангнинг муддаоси.
Бергум сенга ўз қизимни бу чоқ,
Қиз унда юзинг кўрарга муштоқ.
Лайлога агарчи эрдинг ошиқ,
Бахт ўлмади сен билан мувофиқ.
Лайли талаби билан туну кун
Кирдинг, отинг ўлди элда мажнун.

Музика

Ишқаро сенсан дами бемеҳнату ғам бўлмаган,
Жонидан маҳрум ўлуб жонига марҳам бўлмаган.
Юз вафо айлаб жафодан ўзга нафъи кўрмаган,
Минг жафо кўриб, вафоси зарраи кам бўлмаган.
Олам аҳли аро расволигинг таън эттилар,
Кимдир у ошиқ бўлиб расвойи олам бўлмаган.

Мажнун

Бу зулмки ёзди менга тақдир,
Йўқдир уни қайтаришга тадбир.
Эркимга тўқилмиш ота-она,
Қийнашга мени тилар баҳона.
Бу бўлса ота-онам ризоси,
Жонимдир улар сўзин фидоси.

Навфал

(қарсақ урди, Жория келди)

Бор, тез чақириб юбор қизимни.
(Жория кетди)

Мажнун

(Илтижо)

Беҳуда қизортасиз юзимни,
Бир ерда турарга йўқ қарорим,
Йўқ заеқу ҳавасга ихтиёрим.

Навфал

Фарзандим ўлишга сен қилиб ор,
Бу хилда баҳона қилдинг изҳор.
Тангри биру тил бир, ўлса сўз бир,
Ваъдамни танолмағайман охир.
(Навфалнинг қизи Жамила келади, уялиб юзини
яширади)

Кел бунда, сўзимни тинглагил қиз,
Қил Қайсга салом, уялма ҳаргиз.
(Жамила яқинроқ келиб Қайсга таъзим қилади)

Навфал

Тингла қизим, тангрининг ризоси,
Ҳамда отанг орзу ҳавоси.
Этмак сени энди Қайсга пайванд,
Бўлса биза Қайс шарафли фарзанд.
Албатта сўзим рад айламассан,
Энди сени Қайсга топширурман.
Бир-бирига ўнг қўлингиз берингиз
(Мажнун билан Жамиланинг қўлларини бир-бирларига
тутқизади).

Балли, борингиз, қўша қарингиз.
(Навфал буларни уй тарафга ишорат қилиб, ўзи чиқиб
кетилади. Йигит ҳаяжонда. Мажнун ҳайратда. Жамила
Мажнунга илтижо қилади)

Ж а м и л а

Эй лутф ила эл аро ягона,
Ишқ ичра ягонаи замона.
Аҳволинг эрур қотимда равшан,
Эл борига ҳам эрур муайян.
Ким Лайли ишида нотавонсан,
Ишқида жаҳонга дostonсан.
Чун кишвари ишқинг шаҳисан
Ишқ аҳли ўтининг оғаҳисан.

М а ж н у н

Хўш, хўш очиқ айт, на мақсадинг бор?
Сиррингни яширма айла изҳор.

Ж а м и л а

Сир сақлар эсанг қилурман изҳор,
Иўқса менга берма ранжу озор.

М а ж н у н

Албатта, тузингни ҳақлағайман,
Сиррингни юракда сақлағайман.

Ж а м и л а

Иккимиз отосининг ризоси
Бўлди бу балоу ғам асоси.
Бордир менга доғи дардманди
Ишқимнинг ипига пойбанди.
Дардим ўти ичра тоби онинг,

Мен доғи бўлиб хароби онинг.
Лекин иккимиз ўти ниҳони.
На халқ мени билур, не они.
Фикр эт, ўзинг ул асир ногоҳ,
Сен-мен тўйимиздан ўлса огоҳ,
Бу кеча онинг не ҳоли бўлғай,
Умри кунининг заволи бўлғай.
Будир сирим, энди сен билурсан,
Балки биза марҳамат қилурсан.

М а ж н у н

Қўй, қўй, яна кўнглим этма вайрон,
Менман ўз ишимда зору ҳайрон.
Эл борча маломатимни қилди,
Тавна тоши бошимга ёғилди.

Музыка

М а ж н у н

Юз бало ҳижрон тоғар ҳар дам бу маҳзун жон учун,
Тенгри гўёким ёротмишдир мени ҳижрон учун.
Қомати ҳажрида кўнглум сўргучи носих тили,
Наштаридирким ёрар ўқ захмини пайкон учун.
Ҳажр аро ҳолимни ёздим, йиғлагучи эсда тут
Ким жуда лойиқ эрурсан саз этар дoston учун.
Ишқу ғам базмида ҳам қаддим ила жон риштасин,
Тор этиб саз айлади кўнглим чекар афгон учун.

Музыка

Ж а м и л а

Не учун тарки муҳаббат қилди моҳим билмадим,
Бу ғазабким айлади моҳим, гуноҳим билмадим.
Ошиқ ўлдим ёрдин топқай дебон кўнглим висол,
Ҳажр бу ёнглиғ бўлурни киноҳоҳим билмадим.

Ишқ бўстониға кирганда ҳавойи қуш каби,
Сунбули зулфи бўлурни доми роҳим билмадим.

М а ж н у н

Мендан талабинг надур, қил изҳор?
Балким сени бир муҳим сиринг бор.
Бўлди иков энди шаръи маҳрам,
Бўлғум сенга дардинг ичра ҳамдам.
Йўқ мендан уялмагингда маъно,
Не мақсадинг, эй севимли раъно.

Ж а м и л а

Бойс бу каби надоматимга,
Бўйнингни қўйиб маломатимга,
Ҳаркимгаки бу фасона етса,
Ул борчасини маломат этса,
Мендан сира бўлмай эл гумони,
Сен бўлсанг у таъналар нишони,
Қилмай мени халқ ичида расво,
Қилсанг бу дам азми дашту сахро.
Бу навъ мурувват ўлса сендан,
Изҳори жамяят ўлса сендан,
Умид будирки қодирини пок,
Лайлини ки келди нодирини пок,
Ҳар таҳликадан амонда тутқай,
Васлини сенга муяссар этқай,

М а ж н у н

Эй меҳру вафоли ёри дилбанд,
Бўл ишқу муҳаббатингда хурсанд.
Ёрингга вафо шиоринг ўлсин,
Ким тангри ҳамиша ёринг ўлсин.
Кўнглингни қилиш учун риоя,

Қайғуга чўммиш эдим бағоя,
Бу лутфки сендан ўлди зоҳир,
Ўзрингни нечик қилай мен охир?
Менку кетар эрдим ушбу соат,
Бердинг сафаримга иститоат.
Миннат сенга йўқ, ўзимга қилдим,
Жон бирла ики кўзимга қилдим.
Мен сенга оға бўлай, сингил бўл!
Ҳайр энди сингил ризо бўл!

Ж а м и л а

Оқ йўл...!

(Мажнун Жамиланинг пешонасидан ўпади. Жўнайди.
Йигит яширинган еридан югуриб чиқиб ханжарни ташлаб
Мажнуннинг оёғига бош қўяди)

Й и г и т

Раҳмат сенга, офарин улуг зот,
Сен олижаноблиқ этдинг исбот.
Бу чоқ менга қилдинг олий эҳсон,
Рухсат бер, оёғингга солай жон.
(Мажнун йигитни кўтариб турғизади)

М а ж н у н

Тур, шону шарафларингни тўкма,
Инсон қошида тизингни чўкма.
Евар сенга ҳақ таборак ўлсин,
Сенга бу гўзал муборак ўлсин.
Синглим, қани, энди кел яқинроқ,
Ёрингни ўзингга қилма муштоқ.
Мен сизга бу чоқ вакил ўлурман,
Ҳам иккавингизни аҳд қилурман.
(Жамила яқин келади. Мажнун Жамила ва йигитнинг
қўлларини бир-бирларига тутқизади)

Мажнун

Давлатла қўша қаринг, бўлинг шод,
Хижрон қўлидан сиз энди озод.
Содиқ бўлинг меҳр ила вафода,
Мен хастани ёд этинг дуода.
Хайр, эй сингил, эй азиз биродар,
Мен ғамзададан ризо бўлинглар!

Йигит

Раҳмат сенга, лутфу меҳр пеша,
Хурсанду саломат ўл ҳамиша.
Этдинг биза марҳаматла эҳсон,
Бўлдинг бизи дардимизга дармон.

Музыка

Мажнун

Мену ғариблиғу ҳажру бенаволиғлар,
Диёру ёр фироқига мубталолиғлар.

Йигит

Шукрки васл ила бўлди бадал жудолиғлар,
Юз очди бизга висол ила рўшнолиғлар.

Жамила

Бу дамки толеимиз қилди раҳнамолиғлар,
Туганди дарду ғам олдида бедаволиғлар.
(Мажнун ташқарига югуриб кетади)

— ПАРДА —

У ПАРДА

I КҮРИНИШ

Ибн Саломнинг уйда тўй мажлиси. Лайли билан Ибн Салом бир тарафда хос ўтирибдилар. Зиёфат ва ичкиликлар қизгин давом этаётир.

Музыка

Ибн Салом

Эй юзлари гул, эй сочи сунбул, қади шамшод,
Булбул каби ҳажрингда ишим нолау фарёд.
Сайд ўлди кўнгил кўзларингга, ваҳ қутулурму,
Бир қушки онинг қасдида бўлса ики сайёд.
Ул мактаб ароким, ўқудинг ноз рамузин,
Гўёки вафо илмин унутмиш экан устод.
(Лайли бўйсунмайди. Ташқаридан бир тўда яллачилар
кирадилар)

Яллачилардан бири

Меҳмонлар берар эса ижозат,
Бир базм берардик...

Меҳмонлар

Майли рухсат.

Ўйинчилар

Бир неча гул барг қабо ялли-ялли,
Айлагали бизни адо ялли-ялли.
Тўзмак учун савти наво ялли-ялли,
Жам бўлинг моҳлиқо ялли-ялли,

Бўлди қизиқ базми саро ялли-ялли.
Сабза бўлиб боғ сари раҳнамун,
Бўйнида сунбули таноби жунун,
Сарв боши узра чекиб қумри ун,
Гул очилиб гулшан ўлиб лолагун,
Булбул анга нағмасаро ялли-ялли.
(Рақслар давом этиб турган вақтда Мажнун киради.
Ўйинчилар қотади. Музыка)

М а ж н у н

Ўзгаларга бўлди шомил лутфи эҳсонинг сенинг,
Мен экан ҳижрон чўлида зору ҳайронинг сенинг.
Бўлди дўст бегона, бегона қадрдонинг сенинг,
Эй вафосиз, шулми эрди аҳду паймонинг сенинг?
Бенаволиқда мени ишқинг билан ёр айладинг,
Дарди ҳижрон ичра қайғуга гирифтор айладинг,
Эндими йўқсуллим таъсир этиб ор айладинг,
Эй вафосиз, шулми эрди аҳду паймонинг сенинг.
Эй кўнгли, тили риёли Лайли,
Афсун чаманин ниҳоли Лайли,
Мақсад сенга эрдими хиёнат,
Лойиқми сенга бу хил жинойят?
Ақдинг нима эрди қарши кетдинг?
Аждар уёсида манзил этдинг.
Музыка

Л а й л и

Чарх доим мақсадимга қарши даврон айлади,
Мунча ҳақсизлиқ билан мажбур зиндон айлади.
Базми васли ёр ила шод ўлмак истарди кўнгил,
Бу фалак жони умидимни тўла қон айлади.

Мажнун

Бунга сендай бевафолардир сабаб хўб англадим,
Чунки юз ошиқни бир бедардга қурбон айлади.

Лайли

Душманам доим менга таън ила айларди ҳужум,
Энди дўстлар ҳам маломат тошин эҳсон айлади.
Ё Қайс, мен аҳдим узра собит,
Қўйма мени бунда, сен халос эт!

Ибн Салом

Ким қўйди буни, бу ерга ҳайданг

Лайли

Йўқ, йўқ.

Ибн Салом

Чиқоринг, бу жиннини

Лайли

Тегманг!

(Беклар Мажнунга осиладилар. У ерда меҳмон қиёфаси-
да ўтирган Зайд туриб келади)

Зайд

Майли, қўйинг унга берманг озор,
Бечорани мунча тутмангиз хор.
Ноҳақ бунга жабр этиб сўқарсиз,
Мажнун атаб обрўсин тўқарсиз.

Беклар

Чиқ, чиқ сенга энди Лайли ётдир,
Бундай қилишинг жуда уётдир.
Бор, бошқани афсун ила ёр эт!
Лайли сени истамас, чиқиб кет!

Музыка Лайли

Мен улки Қайсининг илм ила фазлин ошиқиман,
Манга ҳам ошиқу ўстод удир на Ибн Салом.
Сотилмоғойман отау она ризоси учун,
Саодатим, тилагим Қайс удир умиду маром.
Салом-салом, шу азиз Қайсгаким, хаёлидаман
Шуни, фақат шуни дерман будир кўнгилдаги ком.
(Меҳнун ҳайдаб чиқарилади. Лайли югуриб бораётганда
унинг йўлини тўсадилар)
Тўсманг мени Қайс ила кетарман,
Жонни йўлига нисор этарман.

Ибн Салом

Лайли, нега телбалик қилурсан?
Бироз уялиш керак шу элдан.

Лайли

Ҳақ сўзни демакка ким қилур ор,
Ҳақсизлиқ этувчилар бўлур хор.
Мол ила отамни айладинг мот,
Лекин сотилурми Лайли?! Ҳайҳот!
(Меҳмонлар кетиш ҳаракатидалар)

Ибн Салом

Сен бирла кейинча сўзлашарман,

Л а й л и

Бўйсунмак умиди тутма мандан.
(Ибн Салом меҳмонларни узатиб чиқади. Омир,
Сафия кирадилар. Музыка)

О м и р

Бу на саркашлик эрур бу на разолат, ҳой қиз?
Ота-она сўзига қарши бу ҳолат, ҳой қиз!
Бизни халқ олдида шармандау расво қилдинг,
Ўлдирар энди мени ушбу хижолат, ҳой қиз!
Сен ота, мен сенинг ўғлингми сўзим тутмайсан,
Сени ким этди бу йўлларга далолат, ҳой қиз?

Л а й л и

Эл борча билур сенинг қизингман,
Аммо чўридек мени сотарсан.

О м и р

Ҳар ишки отанг кўрарса лойиқ
Тақдири худогадир мувофиқ.

Музыка

Л а й л и

Жоним ота, қўй бу хил ситамни,
Бас отма жафо сари қадамни.
Умрингда менга бир айла эҳсон,
Доим менга ортма дарду ғамни.
Ортирма юракдаги ярамни,
Зор айлама хайл ила ҳашамни.
Бечора қизингни додига ет,
Заҳр этма менга шу тотли дамни.
Сен элнинг улуғ амиридирсан,

Тарк айлама лутф ила карамни.
Раҳм айла кўриб кўзимда намни,
Дардим уза чекмагил рақамни.

О м и р

Таклифим агарда рад этарсан,
Бу уйда сени қамаб кетарман.
(Сафияга маъноли ишорат қилиб чиқиб кетади)

С а ф и я

Лайли, бироз элдан айлагил ор,
Бечора отангга берма озор.
Биз бир неча кун сенга ғанимат
Сен ҳам биза сақла қадру қиймат.
Бахтингни тилар отанг ҳамиша,
Ҳам роҳатинг излаш унга пеша
Қандай эса ол ота ризосин,
То қўлга кетир худо ризосин.

Л а й л и

Ўлдирмак экан отам ризоси,
Ҳосил бўлур энди муддаоси.
Бу дамки эрур хайрлашиш чоғ,
Бефойда сиррими ёширмағ.
Сиррим билиб айладинг мадоро,
Мен энди қилурман ошкоро.
Сенга бу замон қилиб васият,
Туфроқ сори айлағум азимат.
Тангри сенга сабр ёр қилсин,
Қавминг аро барқарор қилсин.
Чун мотамим ўлса ошкоро,
Эшиткуси аҳли кўҳ саҳро.
Албатта у — сарварим эшиткай,

Умрим кунидек бошимга етқай.
Тупроғини тупроғимга қотқой,
Рухини менинг сори узотқой.
Зинҳор ки айла эҳтиромин,
Ёнимда ясонг онинг мақомин.
Қўй кинани, лутфу меҳр фан қил.
Жон пардасидан унга кафан қил.
Чи,рма мени доғи ул кафанга,
Бир жинс кафан ики баданга.
Фарзанддек айла унга асбоб,
Фарзандинг ила қил они ҳамхоб.

С а ф и я

Қўй, жоними ўртади мақолинг,
Тутғуси отангни тезу болинг.
(Йиғлаб чиқади. Музыка)

Л а й л и

Ишқ аро ҳолимга бир ҳамдам тараҳҳум қилмади,
Ёр ҳолим билмади, гар билди кўзга илмади.
Не ажаб гар билмаса ҳолимни бу ғамдин ки ёр,
Улгали етдим ғами ишқида ҳолим билмади.
Қон ёшимнинг саргузаштин ким яширсин эндиким
Қолмади ер ким бу рангин можаро отилмади.

И б н С а л о м (киради)

Жоним, тугагандир энди нозинг,
Битгандир у ваҳший эҳтизоринг.
Мен ҳам сенга ошиқ додима ет,
Рози дилим англаб илтифот эт.

Л а й л и

Гарчанд эсамда шаръи хасминг,
Ондимни бузолмағай бу расминг.

Қайс улки сен ила менга устод,
Бордирман унинг хаёлила шод.

Ибн Салом

Фикрингни очиқча этдинг изҳор,
Ерга урилди номус билан ор.
Барча шарафимни ерга урдинг,
Бахтли яшашимга қарши турдинг.
Номус кетиши ўлим демақдир,
Сендан менга обрўйим керақдир.
Бор, Қайс ила бўл, сенга йўл ўлсин,
Ҳам Ибн Салом йўли бу бўлсин!
(Лайлига қараб югуради. Хизматчилар келиб тўсадилар.
Ибн Салом ханжарини ўзига уради. Йиқилади. Ҳамма
унга машғул, Лайли чиқиб кетади)

Музыка

Х о р

Сени май бас ошуфта ҳол айлади,
Бу водида мажнун мисол айлади,
Бошингни хум атрофида майфуруш,
Узум жисмидек поймол айлади.

— ПАРДА —

V ПАРДА

II КЎРИНИШ

Нажад тоғида қабристон. Шуқухли икки қабр бошқалардан ажралиб
биринчи назарда учрайди. Мажнун шу икки қабр ўртасида беҳуш
ётибдир. Куз фасли, дарахтлар баргини тўка бошлаган. Воқеа
эрталаб содир бўлади.

(Узоқ жимликдан кейин Мажнун бош кўтариб туради,
отасининг қабрига қараб илтижо қилади)

Мажнун

Эй дашт эли соҳиб эътибори,
Эй ҳиммати етти кўкка жори.
Қавми араб эрди зери дастинг,
Мендан етишибдир бу шикастинг.
Ҳам кўнглинг ўлиб ғамимда ношод,
Ҳам умринг ўлиб ишимда барбод.
Шамъ истадинг уй қилишга равшан,
Ондан куйиб уй мисоли хирман.
Бу ғамда нечик тирик бўлай вой,
Узрингни не тил билан қилай вой,
Афв эт ота, лутф айла гуноҳим,
Пок руҳингни айла узрхоҳим.

(Онасининг қабрига)

Эй жонима қаъбаи муқаддас,
Узрингни тилим адо қилолмас.
Қаъбамни қилиб хароб ҳар дам,
Солдим сенга изтироб ҳар дам,
Меҳримни кўнгилга айладинг ёр,
Қилдинг бешигимга қўлни тумор.
Бу навъ тилак билан ки ногоҳ,
Зулм айласа сенга чархи кин хоҳ.
Қул янглиғ ўғулдиғингни қилсам,
Ўғул қаби қулдиғингни қилсам,
Лекин туну кун жудолиғ этдим,
Билмаслиғу бевафолиғ этдим.
Бечора ман энди найлагайман,
Дардимга не чора айлагайман?!
Қаъбам она, сенга ёлворурман,
Афв айламагинг умид қилурман.

(Онасининг қабрига ташланади. Музыка)

Ҳижрон тунин жафосила жон бўлди беқарор,
Бўлди сирим бутун жаҳон аҳлига ошкор,

Хоразм вилоятида 01 АХИЙ КОМИТЕТИ ДАВЛАТ КУРСАНТИНИНГ ДИНАМИКАСИ

ТЕАТРИ

ЯНИИ СПЕКТАКЛИ

Театрнинг асосий режиссёри: С. Абдураҳманов
Муҳаррир: Ш. Абдураҳманов

Театрнинг асосий режиссёри: С. Абдураҳманов
Муҳаррир: Ш. Абдураҳманов

ЛАЙЛИ ВА МАЖНУН

Сценарий: Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов

Асарнинг муҳаррири: С. Абдураҳманов, режиссёр: Х. Абдураҳманов
 Ҳазрат: У. Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов
 Режиссёр: У. Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов
 Режиссёр: У. Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов
 Режиссёр: У. Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов
 Режиссёр: У. Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов, режиссёр: С. Абдураҳманов

Театрнинг асосий режиссёри: С. Абдураҳманов
Муҳаррир: Ш. Абдураҳманов

«Лайли ва Маҷнун» спектаклининг афишаси.

Эл этди таъналар билан озорим ихтиёр,
Мотам жафолар билан кўнглим ўлди тор-мор,
Йўқ бағрима қилувчи даволар билан мадор.
Битти фироқ жабрини тортмоққа тоқатим,
Ғам бирла маҳв ўлди қарорим ҳаловатим,
Охир эгилди ғам юки остида қоматим,
Ёр эшиги макониму васл эрди ҳожатим.
Аммо ёр ўзга базми билан масту бахтиёр.
(Ўзини ташлайди. Музыка)

Л а й л и

Қаро кўзим келу мардумлиғ эмди фан қилғил,
Кўзим қаросига мардум каби ватан қилғил.
Ўзинг гулига кўнгил равзасин яса гулшан,
Қадинг ниҳолига жон гулшанин чаман қилғил.
Таковарингга бағир қонидин ҳино боғла,
Итингга ғамзада жон риштасин расан қилғил.
Юзида терни кўруб ўлсам, эй рафиқ мени,
Гулоб ила ювгил, баргидин кафан қилғил.
(Лайли паришон ҳолда киради. Ҳар тарафга қараб,
Мажнунни кўриб ёнига келади).

Эй хаста, танимда тотли бир руҳ,
Эй ғам, қўлида асиру мажруҳ,
Муштоқи жамол эдинг ҳамиша.
Муҳтожи висол эдинг ҳамиша,
Тўхтат бироз оҳ ила фиғонинг,
Мен Лайлиман орзуйи жонинг.

М а ж н у н

Сен Лайли эмассан, эй париваш,
Қўй, айлама кўнглими яна ғаш,
Лайли уки аҳдини синдирмас,
Ағёр ила айшу базм қурмас.

Сен Ибн Салом ила кўнгил бир,
Айлаб мени ҳайдадинг-ку охир.

Л а й л и

Иккимизи отасининг ризоси,
Қилди бизи қайғу мубталоси.
Навфалга сенинг отанг қилиб зўр,
Ибн Салом ила менга бир гўр.
Ёзмиш эса бизга бўйла тақдир,
Ҳеч ким бера олмас они тағйир.
Навфалдан халос ўлуб эсанг шод,
Мен Ибн Салом қўлидан озод.
Қайсим, қувон энди

М а ж н у н

Лайли сендан,
Қандай умид айлайин етимман.
Йўқ менга кўмак берувчи дилхоҳ

Л а й л и

Қайда ота-онанг?

М а ж н у н

Ўлдилар

Л а й л и

Оҳ!
Балки менга ҳазил этиб гапирдинг?

М а ж н у н

Ёлғон деганим кўрибми эрдинг?
Будир — бу ота-онам мазори,
Ҳукм этди ажал буларга жори.

Л а й л и

Минг дод, фалак, жафоларингдан,
Токайгача зулму жабр этарсан.
Тут, бос, чархинг ила эз вужудим,
Кўкларга кўтар керакса дудим.

М а ж н у н

Лайли!

Л а й л и

Эй тангри, қани адолатинг, оҳ!
Ишқ аҳлига шулми шафқатинг, оҳ!
Ёримнинг ота-онаси ўлмиш,
Гўё бу мусибат менга бўлмиш.

М а ж н у н

Лайли, қўй, эй Лайли, йиғлама бас,
Фарёдлар энди фойда бермас.

Л а й л и

Сомон каби соврилибман, эй воҳ!
Буғдой каби қоврилибман, эй воҳ!
(Йиқилади, ўлади. Мажнун ўзини йўқотиб хайрон
бўлади).

Лайли, нима хол бу? Лайли, Лайли,
Солмиш сенга ғорат ўлим хайли.

(Кўтариб икки қабр ўртасига элтиб қўяди)

Эй шамъ нечун юзни яширдинг,
Айрилиқ ўтин бағримга урдинг?
Ғам жомини сунганида олам,
Сибқорғон эдим сен ила мен ҳам.

Музика

Оҳким ҳайронман, ул сарви хиромондин жудо,
Кўзларим гирёндир, ул гулбарги хандондин жудо.
Бўлса юз, минг жоним ол, эй ҳажр, лекин қилмоғил,
Ёрни мёндан жудо ёхуд мени ондин жудо.
Ҳажр ўлимдан аччиғ эрмиш, эмди эй даврон, мени
Айлагил жондин жудо, қилғунча жонондин жудо.
(Қабристон ташқарисидан овозлар эшитилади)

О в о з л а р

Қабристондадир

О в о з л а р

Бунда на қилсин?

О в о з

Майли бу ер ҳам кириб қаралсин.
(Илгарида Омир бўлган ҳолда халқ тўдаси кирадилар)

О м и р

Лайли, о Лайли қаердадирсан?

М а ж н у н

Ноз уйқудадир Лайли.

О м и р

(Қараб) — Оҳ ўлган.
(Халқ илгари юради. Мажнун тўхтайтиди. Омирга қараб)

М а ж н у н

Сенсан сабаби бу можаронинг,
Сен манбаъи дард ила балонинг.
Лайлоки, бу тоза қонли бир нур,

Лайлоки ҳақиқат боғида ҳур.
Зулму ғазабингла нур сўнди,
Ҳур узра ўлим ғубори қўнди.
Байтулҳарам узра келма, шарм эт,
Номаҳрам оёқни босма, чиқ, кет.
(Омир томонга юради. Бирдан қайрилиб Лайлига қарайди).

Лайли, мени ҳам ол эмди ҳамроҳ
Йўлимни йўқотибман, Лайли кел... оҳ!
(Лайлига ташланади. Ҳамма югуриб боради)

Б а ъ з и л а р

Қайс!

Б а ъ з и л а р

Эй, азиз Қайс!

Б а ъ з и л а р

Тур, бўлма маҳзун!

О м и р (қараб)

Ўлган.

Б а ъ з и л а р

А, ўлган?

Ҳ а м м а

Бечора Мажнун.
(Омир ишорат қилади. Кийимларни ечиб ерга ёзадилар.
Лайлини кўтариб олиб ётқизади. Кейин ишорат қилади,
Мажнунни ҳам ётқизадилар. Музыка)

Х о р

Бирлашди энди бу икки ғамнок,
Фитна, жафолардан бўлдилар пок.
Ким умрларида ишқи қотил,
Қилмади бир дам буларни хушдил.

О м и р

Бир тобут узра элтинг иковни,
Жонсиз келину ўлук куёвни.

Х о р

Ҳажр ила тўйиб ҳамиша жондан,
Армон билан кеттилар жаҳондан.

Парда тушәди
сўнг.

4 март 1946 йил.
Тошкент